

Kulatý stůl na téma

Přechod z ústavní péče do běžných životních podmínek v nové lokalitě

Život v ústavu je hendikep.

Datum a místo konání:

20. června 2012

Zasedací místnost
zastupitelstva
města **ŠUMPERK**
Jesenická 31

Projekt Podpora transformace sociálních služeb

Transformace je změna velkokapacitní ústavní služby pro lidi s postižením na bydlení a podporu v běžném prostředí. Lidé s postižením díky transformaci přecházejí z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a žijí způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky.

S náležitou podporou mohou lidé s postižením žít v běžných domácnostech, převzít odpovědnost za svůj život a zvládat péči o sebe a domácnost tak, jak to dělají ti, kdo v ústavech nežijí. Mohou chodit do zaměstnání, pěstovat své záliby nebo se stýkat s přáteli z okolí. Není důvod, aby svůj život trávili ve velkokapacitní instituci, která je v těchto činnostech omezuje.

Cílem projektu je podpořit přechod lidí s postižením z velkokapacitních ústavních služeb do bydlení a služeb v běžném prostředí.

Projekt realizuje odbor sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Projektu se účastní 32 ústavních zařízení z celé ČR, která poskytují služby cca 3 800 lidem s postižením. Na projektu spolupracují všechny kraje České republiky (Hlavní město Praha se vzhledem k podmínkám Evropského sociálního fondu účastní vybraných aktivit).

Součástí projektu je také Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které vzdělává a podporuje účastníky transformačního procesu.

Projekt přispívá k plnění *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 127 dne 21. února 2007.

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Více o projektu: <http://www.mpsv.cz/cs/7058>

Transformace sociálních služeb v Olomouckém kraji

Olomoucký kraj je zřizovatelem 32 zařízení, ve kterých jsou poskytovány pobytové sociální služby. V 11 z nich jsou poskytovány sociální služby, jejichž cílovou skupinou jsou lidé s mentálním, tělesným nebo kombinovaným postižením.

- Domov pro osoby se zdravotním postižením – poskytuje 10 zařízení
- Chráněné bydlení - poskytují 4 zařízení
- Podpora samostatného bydlení – poskytuje 1 zařízení

Pobytové sociální služby jsou rozmístěny po celém kraji. V každé lokalitě je pro uživatele různá dostupnost běžných veřejných, včetně sociálních, služeb. Největší poptávka je po službách chráněného bydlení, odlehčovacích službách, osobní asistenci a podpoře samostatného bydlení.

V některých pobytových službách nemají uživatelé možnost využívat běžně dostupné veřejné služby a pro poskytování služeb nemají ani zázemí odpovídající současným standardům. Obtížně se daří také zajistit pobytovou sociální službu pro menší počet lidí s postižením tak, aby mohli žít v komunitě co možná nejpřirozenějším způsobem života podobným jejich vrstevníkům. Řešením je transformace sociálních služeb, jejímž principem je poskytování takové podpory, která odpovídá individuálním potřebám jednotlivce, nikoli potřebám skupiny.

Olomoucký kraj svým zapojením do pilotního projektu „Podpora transformace sociálních služeb“ chce umožnit lidem s postižením změnit kvalitu jejich života a podpořit jejich začlenění do sociálního, kulturního, ale i pracovního života. Cílem je, aby lidé z ústavů mohli žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný a stanovit tak možnou cestu pro další zřizované organizace v kraji. Proces transformace je ukotven ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2011 – 2014.

Proces transformace je podporován také tím, že Olomoucký kraj vydává kladná stanoviska k projektovým žádostem, které jsou zaměřeny na oblast zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb. Jedná se např. o podporu projektů zřizujících chráněné bydlení, kdy sociální služba umožňuje lidem se zdravotním postižením začlenění mezi běžnou populaci a žít přirozeným způsobem života s možností využití nepřetržité podpory dle individuálních požadavků a potřeb. Dopadem realizace projektů je také snížení poptávky po umístění v ústavních pobytových službách sociální péče.

Více informací naleznete na
<http://www.kr-olomoucky.cz>

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v kraji:

Mgr. Pavel Drexler
regionální pracovník NC v Olomouckém kraji
Telefon: 739 548 490
E-mail: pavel.drexler@trass.cz

Vincentinum — poskytovatel sociálních služeb Šternberk, p.o.

Historie Vincentina se datuje od roku 1889, kdy byl v Praze na Letné založen dobročinný ústav pro mládež a dospělé s tělesným a zdravotním postižením Spolkem sv. Vincence z Pauly. V padesátých letech minulého století se přibližně 300 „chovanců“ pražského ústavu přestěhovalo do Šternberka do budovy kláštera řádových sester Neposkvrněného početí Panny Marie a do zdevastovaných vojenských skladů na Bezručově ulici. V těchto budovách sídlí naše zařízení doposud.

Zařízení Vincentinum - poskytovatel sociálních služeb Šternberk, příspěvková organizace bylo dle § 48 Zákona o sociálních službách 108/2006 Sb., zaregistrováno jako sociální služba domov pro osoby se zdravotním postižením. Současná kapacita zařízení je 207 klientů.

Základním posláním Vincentina je poskytovat přiměřenou podporu a péči dětem, mládeži, dospělým lidem a seniorům s mentálním nebo vícenásobným postižením tak, aby prožívali spokojený život, který se bude přibližovat životu v běžném sociálním prostředí.

Současný vývoj Vincentina je zcela ovlivněn jednotlivými fázemi procesu transformace a deinstitucionalizace, který systematicky navazuje na proces zavádění standardů kvality sociálních služeb do každodenní praxe. Základním principem, jakožto obecnou zákonitostí transformace, je vnímat každého člověka jako jedinečnou bytost s individuálními potřebami, s právem žít v přirozeném prostředí, které se co nejvíce podobá životu v rodině. Snahou bude integrovat lidi s postižením do většinové společnosti, usnadnit jim vstup na trh práce a zejména zvýšit kvalitu jejich života v běžných životních podmínkách.

V rámci transformace zařízení je plánováno vytvoření nových domácností v lokalitách Šternberk, Lužice, Uničov a Šumperk pro 68 klientů. Vincentinum tak přestane využívat nevyhovující prostory pracoviště na Bezručově ulici. Budou zaregistrovány nové služby, a to chráněné bydlení a domov se zvláštním režimem.

Ve Šternberku plánujeme nákup dvou bytů pro službu chráněného bydlení pro 8 klientů, stavbu dvou domů pro 12 obyvatel, kde bude služba domov se zvláštním režimem. Stejnou službu bude v nově postaveném domě v Lužici využívat i 6 lidí s poruchami autistického spektra.

Další dva bytové domy pro 24 obyvatel plánujeme v rámci transformace zařízení postavit v Uničově. Zde bude poskytována služba domov pro osoby se zdravotním postižením. Lidmi s postižením budou využívány také návazné služby, které tato lokalita nabízí.

V Šumperku je plánována rekonstrukce objektů dvou vilek, které jsou majetkem Olomouckého kraje. V jedné

bude poskytována služba domov pro osoby se zdravotním postižením 12 klientům ve dvou domácnostech a ve druhé bude služba chráněné bydlení pro 6 klientů. Díky zřízení služeb Vincentina v Šumperku vytvoříme i několik nových pracovních míst. Naši klienti budou využívat návazné služby, které ve městě již působí.

Výše uvedenými aktivitami bude naplňováno poslání organizace a umožní lidem s postižením žít v přirozeném prostředí způsobem podobným jejich vrstevníkům.

Více informací naleznete na www.vincentinum.cz

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v zařízení:

Blanka Čáslavová

Odborná pracovnice NC v zařízení

Telefon: 739 548 461

E-mail: blanka.caslavova@trass.cz

Role obcí v transformaci sociálních služeb

Proč a jak mohou/by měly být obce nápomocny procesu transformace sociálních služeb?

Obce jsou základními subjekty veřejné správy a jejich klíčovou úlohou je zajišťování veřejných statků, které souvisejí s kvalitou života, se soudržností společnosti, s tvorbou lidského kapitálu a se správou infrastruktury. Základní snahou obce je zajištění soudržnosti komunity – zajištění příznivého klimatu ve společenství lidí, které obec spravuje. K tomuto cíli jí slouží různé veřejné služby, hrazené z peněz daňových poplatníků. Mezi klíčové veřejné služby patří služby sociální, které představují základní nástroj pro pomoc osobám, jež nejsou s to přežívat v komunitě bez cizí pomoci.

Sociální služby však nejsou jedinou možností, jak napomáhat začlenění osob se specifickými potřebami do komunity. Dalším nástrojem jsou tzv. služby komunitní, tedy služby, které podporují život člověka v komunitě. Jedná se např. o bydlení, donášku obědů, poradenství či veřejné kulturní aktivity.

Představitelé obce by si vždy měli položit otázku, jaké potřeby mají lidé, kteří mohou žít v komunitě pouze s podporou. Jaké služby jsou pro ně vhodné a kdo jejich poskytování zajistí. Monitoring, koordinace, iniciace, popř. zajišťování komunitních služeb je tedy základním úkolem obcí v pomoci lidem s postižením. Další úlohou je také podpora těchto lidí směrem k veřejnosti.

Jaké jsou nejčastější potřeby lidí s postižením?

Lidé s postižením potřebují pomoci zejména s bydlením, chráněné či podporované bydlení je jednou z nejpožadovanějších aktivit. Druhou potřebou je zaměstnání. Např. lidem s mentálním postižením mohou obce nabízet různé typy aktivit, které jsou v rámci obce reálné – od skartování písemností až po práci při údržbě zeleně či při úklidu. Obec by měla nabízet i pomoc se zapojení do kulturních počinů – rozsvěcení vánočního stromu, pálení čarodějnic, hasičský bál, oslavy dne dětí – zde všude se lidé s postižením mohou zapojit, setkávat se s ostatními obyvateli, navazovat kontakty, být součástí širší komunity.

Lidé s tělesným postižením často potřebují bezbariérové veřejné prostory, zde je role obce klíčová. Bezbariérové sjezdy u chodníků, mobilní výtahy na poštách a úřadech, bezbariérové toalety ve veřejných objektech, bankomaty umístěné v nižších polohách pro lidi na vozíku, to vše jsou nezbytné prvky bezbariérového města.

Jaká jsou základní rizika, která obce musí podstoupit?

Jedním z největších problémů, které před obcemi stojí, je zajištění veřejného opatrovnictví, které není ani finančně ani metodicky správně pokryto. Zde se Svaz měst a obcí snaží o vyvolání součinnosti příslušných ministerstev.

Rizikem, které musí obce zvažovat, je i přijetí lidí s postižením komunitou, tedy obyvateli obce. Strach ze soužití

s „jinými“ lidmi by měla obec s občany umět vykomunikovat. Při správném zajištění podpory, je riziko v soužití zcela zanedbatelné. Obce by proto měly spolupracovat s odborníky a neziskovými organizacemi, které mají se službami pro lidi s postižením specifické zkušenosti. Národní centrum podpory transformace sociálních služeb vytváří v současné době metodické postupy, které obcím pomohou zorientovat se v problematice. Obce by měly vybavit své občany dostatkem informací a příklady z praxe, které obavy ze soužití vyvrátí.

Hlavní hrozbou je však pro obce finanční náročnost. Organizace zapojené do projektu „Podpora transformace sociálních služeb“ realizovaného Ministerstvem práce sociálních věcí jsou příspěvkovými organizacemi kraje, tj. obce s jejich transformací přímé náklady nemají. Obecně ale samozřejmě platí, že pokud obec chce sama zřizovat komunitní služby, tak s tím spojené náklady má. Obce musí dobře zvažovat, které komunitní služby si mohou dovolit zajišťovat. Obec by měla hledat zdroje nejen u sebe, ale mapovat i nabídku v programech financovaných ze strukturálních fondů či dotačních či grantových programů. Základní podmínkou je připravenost obce a představa o tom, jak nejlépe naplnit potřeby lidí s postižením. Využití komunitního plánu je dobrou cestou k předložení rozvojového projektu. V oblasti financování však obec musí často zvažovat své politické priority. Je důležitější podpora mladých rodin nebo podpora lidí s postižením? Zde je namístě apelovat na hodnoty, které s sebou integrace přináší.

Jaké přínosy má integrace lidí s postižením pro obce?

Obce, které usilují o integraci, pomáhají občanům zvyšovat míru sociálního kapitálu v obci. Tento nehmotný statek působí preventivně proti sociálnímu vyloučení, což přispívá k sociální soudržnosti obce. Zajištění veřejných služeb pro lidi s postižením může také zvyšovat zaměstnanost v obci. Základní hodnotou je pak umožnění běžného života lidem, kteří mají specifické potřeby a bez pomoci by museli žít v ústavním zařízení, které nezajistí naplnění individuálních potřeb a možnosti individuálního rozhodování.

Obec je nejpřirozenějším pomocníkem lidí s postižením. Je prostředníkem mezi člověkem s postižením, poskytovatelem sociální služby a komunitou. Je přirozeným koordinátorem veřejných služeb. Pomoc obyvatelům s postižením v jejich sociálním začlenění je pro většinu obcí samozřejmá, byť pro mnohé starosty představuje zcela novou výzvu. V roli veřejného pomocníka však obce nesmí zůstat osamoceny. Obce jsou jedním z článků veřejné správy a je přirozené, že chtějí být součástí širšího integračního systému tvořeného také státem a krajskou samosprávou. Jen takovéto rozložení veřejné zodpovědnosti může vést k efektivní transformaci pobytových sociálních služeb, resp. k rušení sociálních ústavů.

Ing. Radka Soukupová

předsedkyně Sociální komise Svazu měst a obcí ČR

Časté otázky a odpovědi

Znamená transformace zrušení služeb pro lidi s postižením?

Ne, nejedná se o rušení služeb, ale o změnu podmínek a způsobu jejich poskytování. Většina lidí s postižením se z ústavů stěhuje do běžných bytů či rodinných domů, kde jim je zajištěna potřebná podpora např. formou chráněného bydlení. Využívají také denní stacionáře a další způsoby podpory.

Někteří lidé ale z ústavů odcházejí úplně?

Část současných klientů velkých ústavů se vrací ke svým rodinám nebo se stěhuje do domácností s přáteli – a pobytovou sociální službu již nepotřebují. Jsou to ti, kteří mají takové schopnosti a dovednosti, které jim umožňují vést samostatný život. Do ústavu se přitom dostali pro nedostatek jiných možností podpory.

Pokud žil člověk v ústavu dlouhá léta, jak takovou změnu zvládne?

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Podle čeho bylo 32 zařízení zapojených do projektu vybráno?

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR oslovilo kraje, které přihlásily vybraná zařízení – zohledňovala se vysoká kapacita zařízení a objektů, jejich špatný stav, izolovanost od běžného prostředí a další ukazatele.

Podle čeho jsou vybírány obce, kam se lidé z ústavů stěhují?

Cílové obce jsou vybírány podle konkrétních potřeb lidí, kteří se do nich stěhují: často se odvíjí od jejich rodinných nebo přátelských vazeb.

Spousta lidí s postižením dnes žije v rodinách a do ústavů nechce, ovšem chybí pro ně dostupná pomoc. Proč se raději nevěnujete jim, vždyť o lidi v ústavech je postaráno?

Protože život v ústavu je hendikep. Velkokapacitní instituce omezuje osobní rozvoj člověka. Každý má přitom právo na běžný život srovnatelný s vrstevníky.

Navíc, díky transformaci se zvyšuje dostupnost bydlení a podpory pro dospělé s postižením v běžném prostředí. Nově vytvořené bydlení a služby budou moci využívat také lidé, kteří nepřicházejí z ústavů. V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

To ale bude stát spoustu peněz, kde je vezmete?

Vytvářet nové služby pro lidi s postižením je možné díky penězům z Integrovaného operačního programu, kde je k tomuto účelu vyhrazeno cca 1,3 mld. Kč.

Více informací: <http://www.mpsv.cz/cs/5496>

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb pomáhá vzděláváním a metodikou 32 organizacím, které umožňují lidem s postižením přejít z velkých ústavních služeb do bydlení a života v běžné společnosti. Národní centrum je součástí projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Národní centrum **podporuje zapojené organizace a kraje posílením personálních kapacit** potřebných pro zvládnutí transformačního procesu: v každé zapojené organizaci má odborného pracovníka na 0,5 úvazku a v každém zapojeném kraji pracovníka na 1,0 úvazku.

Národní centrum **vzdělává pracovníky zapojených organizací a dalších institucí podílejících se na transformaci** služeb sociální péče. Zajišťuje čtyři vícedenní vzdělávací programy a řadu jednorázových seminářů a workshopů, které přispívají ke sdílení zkušeností a informací nezbytných pro úspěšný průběh transformace.

Národní centrum **informuje o transformačním procesu a podporuje veřejnou diskuzi o deinstitucionalizaci** služeb sociální péče.

Národní centrum **poskytuje konzultace a metodickou podporu** při tvorbě transformačních plánů a investičních projektů, které umožňují praktickou realizaci transformace.

Národní centrum **vytváří analytické a metodické nástroje**, které reflektují dosavadní průběh transformace a přispívají k jeho pokračování i pro další lidi s postižením, které žijí ve velkokapacitních institucích.

Národní centrum zahájilo svou činnost v listopadu 2010 na základě veřejné zakázky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Řízení, personální zajištění a realizaci řady konkrétních aktivit Národního centra zajišťuje společnost 3P Consulting (www.3pconsulting.cz). Na činnosti Národního centra se také podílejí:

- sdružení Hestia, které poskytuje supervizi zapojeným organizacím, krajům a pracovníkům MPSV a školí intervizory v zařízeních
- společnost Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, která zajišťuje některé vzdělávací aktivity
- sdružení Quip – Společnost pro změnu a společnost Akademie produktivity a inovací, které se podílejí na tvorbě analýz.

Při realizaci aktivit spolupracuje Národní centrum s řadou odborníků z dalších organizací, které se věnují transformaci sociálních služeb pro lidi s postižením. Aktivity Národního centra probíhají do března 2013. Novinky na www.facebook.com/trass.cz.

Kontakt:

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

3P Consulting, s.r.o.
Římská 12
120 00 Praha 2

telefon:
(+420) 739 548 469

e-mail:
info@trass.cz

web:
www.trass.cz

Facebook:

www.facebook.com/trass.cz

